

Konuşma ve Eğitimi

Editör: Gökhan ÇETİNKAYA

Editör: Doç. Dr. Gökhan ÇETİNKAYA

KONUŞMA VE EĞİTİMİ

ISBN 978-605-037-050-8

DOI 10.14527/9786050370508

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2019, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşabilmektedir.

I. Baskı: Kasım 2019, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Limited Şirketi
Çetinemeç Bulvarı 1314.Cadde No:37A-B
0312 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 33365

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖNSÖZ

Konuşma, zihinsel, fiziksel işlemlerin ve sözsüz iletişim öğelerinin eşgüdümü olarak işe koşulduğu, dilsel ve toplumsal alt beceriler ve duyuşsal nitelikler barındıran sözlü bir anlatım becerisidir. Öte yandan, konuşma eğitimi kaynağını kuram ve modellerden alan, var olan konuşma türlerine ilişkin becerileri yöntem, teknik, strateji ve etkinliklerle geliştirmeyi, bu gelişimi açık ve örtük değerlendirme yaklaşımlarıyla izleyip etkili geribildirimler yoluyla öğrencilerin belirlenen hedefe ulaşmalarını sağlamayı erek edinen planlı bir beceri geliştirme sürecidir. Gerek konuşma edimi gerek konuşma eğitimi kavramlarına dönük bu tanımlar kitabın içeriğinin belirlenmesinde yönlendirici olmuştur.

Kitabın temel amacı, konuşma becerisi ve eğitimiyle ilgili kuramları, modelleri, yaklaşımları özetlemek böylece okura hem uygulama hem araştırma için çıkarımlar ve bakış açıları sunmaktır. Bu bağlamda Konuşma ve Eğitimi, konuşma becerisi ve eğitimiyle ilgili temel kavramlara, modellere, alt becerilere, yöntem, teknik ve stratejilere genel bir bakış sağlayan giriş niteliğinde bir kitaptır. Kitabın okuru, konuşma türleri nelerdir, konuşma zihinsel ve fiziksel olarak nasıl üretilir, konuşmaya ilişkin duyuşsal nitelikler nelerdir, yaygın konuşma yanlışları, sözlü metin geliştirme aşamaları, sözsüz iletişimin özellikleri nelerdir, konuşma eğitimi nasıl planlanır, konuşma etkinlikleri nasıl tasarlanır, geribildirim nasıl verilir, konuşma becerisi nasıl ölçülür ve değerlendirilir gibi sorulara yanıt bulabilir. Bunun yanında, kitapta varsıl etkinlik içeriğiyle öğretmenlere ve öğretmen adaylarına öğretim ortamlarında kullanabilecekleri hazır uygulama olanakları da sunulmaktadır.

Taşıdığı bu içeriksel özellikler dolayısıyla kitabın önemi konuşma becerisi ve eğitimi konusunu içeren lisans ve lisansüstü derslere ve öğretim ortamlarına yapacağı olası katkı açısından belirginleşmektedir. Ayrıca, araştırmacıların ve lisansüstü öğrencilerin araştırmalarının kuramsal çerçevelerini tasarlamaları için de kaynak aracı olarak yararlı olacaktır.

Kitabı oluşturan bölümlerin yazarları farklı üniversitelerde çalışmalarını sürdüren alanın değerli bilim insanlarıdır. İncelendiğinde oluşturdukları bölümlerde ilk olarak anlatımın açıklığı ve anlaşılabilirliği göze çarpmaktadır. Yazarların Türkçe kullanımı konusundaki duyarlılığı da diğer göze çarpan önemli bir özelliktir. Yazarların alan yeterliliği ve dil duyarlılığı ile ortaya çıkardığı bu çalışmanın konuşma ve eğitimi bilimsel alanı yanında okurlarına Türkçe duyarlılığı konusunda da katkı sağlayacağı inancındayım. Büyük özveriyle nitelikli bir ürün ortaya çıkarak kitabın oluşmasını sağlayan bölüm yazarlarına sevgi, saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Editör

Gökhan ÇETİNKAYA

Kasım, 2019

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Gökhan ÇETİNKAYA

1.Bölüm: Konuşma Eğitiminde Temel Kavramlar

Yasemin ASLAN - Pamukkale Üniversitesi

Derya YAYLI - Pamukkale Üniversitesi

2.Bölüm: Konuşma Modelleri

Nihat BAYAT - Akdeniz Üniversitesi

3.Bölüm: Konuşmanın Zihinsel ve Fiziksel Temelleri

B. Ümit BOZKURT - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

4.Bölüm: Konuşma Alt Becerileri

Sercan DEMİRGÜNEŞ - Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

5.Bölüm: Konuşmaya İlişkin Duyuşsal Nitelikler

Ergün HAMZADAYI - Gaziantep Üniversitesi

6.Bölüm: Sözsüz İletişim

Zeynep ÇETİNKAYA EDİZER - İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

7.Bölüm: Konuşma Türleri

İbrahim Seçkin AYDIN - Dokuz Eylül Üniversitesi

Ahmet PEHLİVAN - Doğu Akdeniz Üniversitesi

8.Bölüm: Konuşma Eğitimi Yöntem Teknik ve Stratejileri

Ali TÜRKEKEL - Dokuz Eylül Üniversitesi

9.Bölüm: Konuşma Hataları

Ahmet PEHLİVAN - Doğu Akdeniz Üniversitesi

İbrahim Seçkin AYDIN - Dokuz Eylül Üniversitesi

10.Bölüm: Sözlü Metin Yapılandırma

Kadir YALINKILIÇ - Ondokuz Mayıs Üniversitesi

11.Bölüm: Konuşma Eğitiminin Planlanması

Sevil HASIRCI - Gaziantep Üniversitesi

12.Bölüm: Konuşma Etkinlikleri Tasarlama

Derya YILDIZ - Necmettin Erbakan Üniversitesi

13.Bölüm: Konuşma Becerisi ve Yaratıcı Drama

Murtaza AYKAÇ - Niđe Ömer Halisdemir Üniversitesi

Gökhan ÇETİNKAYA - Pamukkale Üniversitesi

14.Bölüm: Konuşma Eğitiminde Geribildirim

Gökhan ÇETİNKAYA - Pamukkale Üniversitesi

15.Bölüm: Konuşma Becerisini Ölçme ve Değerlendirme

Hakan ÜLPER - Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Önsöz	iii
Bölümler ve Yazarları	v

1. BÖLÜM

KONUŞMA EĞİTİMİNDE TEMEL KAVRAMLAR

Giriş	1
1.2. Sözlü İletişim Türleri	2
1.3. Sözlü Metin ile Yazılı Metin Arasındaki Farklar	4
1.4. Konuşma Becerisi Görünümleri	6
1.5. İyi Konuşmanın Özellikleri	9
1.6. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Konuşma	11
1.7. Türkçe Ders Kitaplarında Konuşma	14
1.8. Sonuç	17
1.9. Kaynakça	18

2. BÖLÜM

KONUŞMA MODELLERİ

2.1. Giriş	19
2.2. Fromkin (1971) Konuşma Modeli	22
2.3. Garrett (1975) Modeli	24
2.4. Dell (1986) Konuşma Üretim Modeli	26
2.5. Levelt (1989, 1999) Konuşma Modeli	30
2.6. Bock ve Levelt (1994) Konuşma Üretim Modeli	36
2.7. Sonuç	38
2.8. Kaynakça	40

3. BÖLÜM

KONUŞMANIN ZİHİNSEL VE FİZİKSEL TEMELLERİ

3.1. Giriş	43
3.2. Konuşma Sürecinin Zihinsel Temelleri	45
3.2.1. Kavramlaştırma ve Tasarlama	46
3.2.2. Sözcüksel İşleme	47
3.2.3. Sözdizimsel İşleme	48
3.2.4. Biçim-sesbilimsel İşleme	48
3.2.5. Konuşucunun Sahip Olduğu Bilgi Türleri	49
3.2.5.1. Dil Dışı Bilgiler	49
3.2.5.1.1. Konuşma-Kültürel Bilgi	49

3.2.5.1.2. Bağlam Bilgisi.....	50
3.2.5.1.3. Yaşantı Ortaklığına Dayalı Paylaşılan Bilgi	51
3.2.5.2. Dile İlişkin Bilgi.....	51
3.2.5.2.1. Tür Bilgisi.....	51
3.2.5.2.2. Edimsel Bilgi	53
3.2.5.2.2.1. Söz-Eylemler.....	53
3.2.5.2.2.2. İşbirliği İlkeleri.....	54
3.2.5.2.2.3. İncelik Stratejileri.....	55
3.2.5.2.3. Sözcük Bilgisi.....	55
3.2.5.2.4. Dilbilgisi	56
3.3. Konuşma Sürecinin Fiziksel Temelleri.....	57
3.3.1. Solunum	58
3.3.2. Sesleme	58
3.3.3. Boğumlama.....	59
3.3.4. Konuşma Organları	60
3.3.4.1. Gırtlak.....	61
3.3.4.2. Ses Telleri	62
3.3.4.3. Ses Yolu.....	62
3.3.4.4. Yutak.....	63
3.3.4.5. Ağız Boşluğu	63
3.3.4.6. Dil.....	63
3.3.4.7. Yumuşak Damak ve Sert Damak	64
3.3.4.8. Dişler.....	65
3.3.4.9. Dudaklar	65
3.3.4.10. Çene.....	66
3.4. Sonuç.....	66
3.5. Kaynakça	68

4. BÖLÜM

KONUŞMA ALT BECERİLERİ

4.1. Giriş.....	71
4.2. Konuşma Alt Becerileri	71
4.2.1. Akıcılık	72
4.2.2. Sesletim (Telâffuz).....	74
4.2.3. Dilbilgisi (Gramer).....	76
4.2.4. Sözcük Bilgisi.....	77
4.2.5. Uygunluk/Uygunluk Düzeyi/Konuşmada Uygunluk	78
4.2.5.1. Uygunluk Düzeyi Nedir?	78
4.2.5.2. Uygunluk Düzeyi Türleri.....	78
4.2.5.2.1. Toplumdilbilimsel Uygunluk	78
4.2.5.2.2. Sosyo-Kültürel Uygunluk	79
4.2.5.2.3. Toplumsal Uygunluk.....	79

4.2.5.3. Uygunluğun Önemi.....	79
4.3. Konuşma Alt Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler	80
4.4. Sonuç.....	86
4.5. Kaynakça	87

5. BÖLÜM

KONUŞMAYA İLİŞKİN DUYUŞSAL NİTELİKLER

5.1. Giriş.....	89
5.2. Konuşma Kaygısı.....	90
5.3. Konuşma Tutumu.....	93
5.4. Konuşma Güdüsü.....	96
5.5. Konuşma Özyeterliği	98
5.6. Sonuç.....	100
5.7. Kaynakça	101

6. BÖLÜM

SÖZSÜZ İLETİŞİM

6.1. Giriş.....	105
6.2. Sözsüz İletişim	105
6.3. Sözsüz İletişim Türleri	107
6.3.1. Beden Dili	108
6.3.2. Zaman	110
6.3.3. Koku.....	110
6.3.4. Dokunma	111
6.3.5. Ses	111
6.3.6. Alan.....	111
6.3.7. Nesne	112
6.4. Sözsüz İletişimin Etkili Kullanımı	113
6.5. Sınıfta Sözsüz İletişim.....	114
6.6. Sözsüz İletişim Etkinlikleri	115
6.7. Sonuç.....	116
6.8. Kaynakça	116

7. BÖLÜM

KONUŞMA TÜRLERİ

7.1. Giriş.....	119
7.2. Katılımcı Sayısına Göre Konuşma Türleri	120
7.3. Konuşma Ortamına Göre Konuşma Türleri.....	120

7.4. Anlatım Biçimine Göre Konuşma.....	120
7.4.1. Sanatsal Konuşma (Rhetorical Speech).....	120
7.4.2. Bilgi Verici Konuşmalar (Informative Speech)	121
7.4.3. Tartışmaya Dayalı Konuşma (Debate Speech-Argumentative Speech).....	121
7.4.4. Özel Durum Konuşmaları (Special Occasion Speech)	121
7.4.5. Güdüleyici Konuşma (Motivational Speech)	123
7.4.6. Mesleki Konuşma (Professional Speech)	123
7.4.7. Eğlendirici Konuşma (Entertaining Speech).....	124
7.5. Hazırlık Durumuna Göre Konuşma Türleri.....	124
7.5.1. Hazırlıklı Konuşma.....	125
7.5.1.1. Bireysel Konuşma Türleri.....	125
7.5.1.1.1. Nutuk	125
7.5.1.1.2. Konferans	127
7.5.1.1.3. Demeç.....	127
7.5.1.1.4. Brifing (Özsunuş)	127
7.5.1.1.5. Seminer (Topluçalışım).....	127
7.5.1.2. Küme Olarak Konuşma Türleri.....	127
7.5.1.2.1. Açık Oturum	127
7.5.1.2.2. Münazara	128
7.5.1.2.3. Panel	129
7.5.1.2.4. Forum.....	129
7.5.1.2.5. Görüşme.....	130
7.5.1.2.6. Sempozyum (Bilgi Şöleni)	130
7.5.1.2.7. Çalıştay (Workshop).....	130
7.5.1.2.8. Söyleşi.....	130
7.5.2. Hazırlıksız Konuşma.....	131
7.6. Sonuç.....	135
7.7. Kaynakça	136

8. BÖLÜM

KONUŞMA EĞİTİMİ YÖNTEM TEKNİK VE STRATEJİLERİ

8.1. Giriş.....	137
8.2. Türkçe Programlarında Yer Alan Yöntem/Teknikler	139
8.2.1. Sorgulayıcı Konuşma.....	139
8.2.2. Betimleyici Konuşma.....	140
8.2.3. İkna Edici Konuşma	141
8.2.4. Eleştirel Konuşma	143
8.2.5. Katılımlı Konuşma	146
8.2.6. Kendisini Karşısındakinin Yerine Koyarak Konuşma (Eşduyumsal Konuşma)	147
8.2.7. Güdümlü Konuşma	149

8.2.8. Serbest Konuşma.....	150
8.2.9. Yaratıcı Konuşma	151
8.2.10. Sözcük ve Kavram Havuzundan Seçerek Konuşma	152
8.2.11. Bellekte (Hafızada) Tutma Tekniği	154
8.3. Konuşma Eğitimiyle İlgili Özel Öğretim Yöntem/Teknikleri.....	155
8.3.1. Tabu Kartları.....	155
8.3.2. Altı Şapkalı Düşünme Tekniği.....	156
8.3.3. Sıcak Sandalye	157
8.3.4. Kulenga Öykü Yaratma Tekniği	158
8.3.5. Akvaryum (İç Çember)	158
8.3.6. Vızıltı.....	159
8.3.7. Top Taşıma	159
8.3.8. Mahkeme.....	159
8.3.9. Philips 66.....	160
8.3.10. Birleştirme Tekniği	160
8.3.11. Senaryo Tekniği.....	161
8.4. Konuşma Eğitiminde Kullanılabilecek Çoklu Zekâ Stratejileri	162
8.4.1. Sözel Dilsel Zekâ Öğretim Stratejileri	162
8.4.1.1. Öyküleştirme	162
8.4.1.2. Beyin Fırtınası	163
8.4.2. Mantıksal Zekâ Öğretim Stratejileri	164
8.4.2.1. Sokratik Sorgulama.....	164
8.4.2.2. Benzerlik Nedir, Fark Nedir?	165
8.4.3. Toplumsal Zekâ Öğretim Stratejileri	165
8.4.3.1. Düşünce Paylaşım Çiftleri	165
8.4.3.2. Küçük Tartışma Kümeleri.....	166
8.4.4. İçsel Zekâ Öğretim Stratejileri.....	166
8.4.4.1. Bir Dakikalık Yansımalar	166
8.4.4.2. Konuşmak veya 'Geçiniz' Demek	166
8.4.4.3. Duyusal Anlar	167
8.4.4.4. Sonuç Tümcesi.....	167
8.4.5. Bedensel Zekâ Öğretim Stratejileri.....	168
8.4.5.1. Bedensel Tepkiler	168
8.4.5.2. Sınıf Tiyatrosu	168
8.5. Sonuç.....	168
8.6. Kaynakça	169

9. BÖLÜM

KONUŞMA HATALARI

9.1. Giriş.....	171
9.2. Bilişsel ve Duyuşsal Temelli Konuşma Hataları	172
9.2.1. Çekingenlik.....	173
9.2.2. Heyecanı Bastıramama.....	174
9.2.3. Özgüven Yüksekliği veya Eksikliği	175
9.2.4. Eleştiriye ve Karşı Görüşlere Kapalı Olmak	176
9.2.5. Yapmacık Davranışlarda Bulunmak	176
9.2.6. Konuşma Sırasında Başkalarıyla Alay Etmek, Sert, Kırıcı Davranmak	176
9.2.7. Sık Sık Kendini Övmek	176
9.2.8. Tehditkâr Konuşmak, Tartışmak.....	176
9.2.9. Anlama ve Anlatım Yetersizlikleri	177
9.2.10. Kural Bilmemek	177
9.3. Fiziksel Öğelerin Kullanımıyla İlgili Hatalar.....	178
9.3.1. Konuşma Organlarının Kullanımı ve Nefes	178
9.3.2. Sesini Ayarlayamamak.....	178
9.3.3. Söyleyiş ve Boğumlama Hataları.....	180
9.3.4. Dış Görünüş ve Beden Dili.....	181
9.4. Konuşmanın İçeriğiyle İlgili Hatalar	182
9.4.1. Dağınık Konuşma	182
9.4.2. Kısa ve Yetersiz Konuşmak	182
9.4.3. Gereksiz Söz Söyleme	182
9.4.4. Hazırlık ve Plan Eksikliği.....	183
9.5. Ölçünlü Konuşma Dilinin Kullanım Biçimleriyle İlgili Hatalar.....	183
9.5.1. Bölgesel Ağız Kullanımı	183
9.5.2. Hatalı Deyiş Biçimleri	184
9.5.3. Konuşma Dili/Yazı Dili Ayrımından Kaynaklanan Yanlışlar	185
9.6. Sonuç.....	185
9.7. Kaynakça	186

10. BÖLÜM

SÖZLÜ METİN YAPILANDIRMA

10.1. Giriş.....	189
10.2. Etkili Bir Konuşmada Olması Gereken Özellikler.....	190
10.3. Konuşma Tasarım Süreci	193
10.3.1. Birinci Aşama: Genel Amaç Belirleme.....	193
10.3.2. İkinci Aşama: Konu/Başlık Belirleme	194
10.3.3. Üçüncü Aşama: Konuyu Sınırlama	195

10.3.4. Dördüncü Aşama: Biçem Düzlemine Karar Verme	196
10.3.5. Beşinci Aşama: Özgün Hedef Tümcisini Yazma	196
10.3.6. Altıncı Aşama: Tez Tümcisini Yazma	197
10.3.7. Yedinci Aşama: Hedef Dinleyici Çözümlemesi	197
10.3.8. Sekizinci Aşama: Araştırma.....	199
10.3.9. Dokuzuncu Aşama: Düzenleme	201
10.3.10. Onuncu Aşama: Ana Hatları Belirleme	202
10.3.11. On Birinci Aşama: Konuşma Biçemi, Görsel Araçlar ve Ön Uygulama	205
10.4. Sonuç	210
10.5. Kaynakça	211

11. BÖLÜM

KONUŞMA EĞİTİMİNİN PLANLANMASI

11.1. Giriş.....	213
11.2. Konuşma Eğitimi Döngüsü	213
11.3. Konuşma Eğitimi Planlama Aşamaları ve Bu Aşamalardaki Etkinlikler	220
11.4. Sonuç	229
11.5. Kaynakça	229

12. BÖLÜM

KONUŞMA ETKİNLİKLERİ TASARLAMA

12.1. Giriş.....	231
12.2. Konuşma Etkinlikleri Tasarlama Süreci.....	231
12.3. Hazırlıksız Konuşma Etkinlikleri.....	233
12.4. Hazırlıklı Konuşma Etkinlikleri.....	248
12.5. Sonuç	257

13. BÖLÜM

KONUŞMA BECERİSİ VE YARATICI DRAMA

13.1. Giriş.....	259
13.2. Yaratıcı Dramanın Önemi.....	260
13.3. Yaratıcı Drama Teknikleri.....	261
13.3.1. Sözsüz Oyun (Pantomim)	261
13.3.2. Rol Oynama (role play)	262
13.3.3. Doğaçlama (Improvisation)	267
13.4. Yaratıcı Drama Etkinlikleri	268
13.5. Sonuç	282
13.6. Kaynakça	283

14. BÖLÜM

KONUŞMA EĞİTİMİNDE GERİBİLDİRİM

14.1. Giriş.....	285
14.2. Geribildirim Sınıflandırması	285
14.3. Geribildirim Modeli	289
14.4. Geribildirim Odağı	291
14.4.1. Görev Odaklı Geribildirim	291
14.4.2. Süreç Odaklı Geribildirim	292
14.4.3. Öz-Düzenleme Odaklı Geribildirim	292
14.4.4. Benlik Odaklı Geribildirim	293
14.5. Geribildirim Kaynağı	293
14.6. Geribildirim Stratejileri	297
14.7. Nitelikli Geribildirim Özellikleri.....	299
14.8. Sonuç	301
14.9. Kaynakça	302

15. BÖLÜM

KONUŞMA BECERİSİNİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

15.1. Giriş.....	305
15.2. Konuşma Becerisine İlişkin Yeterlik Alanları.....	306
15.3. Konuşma Becerisini Ölçme ve Değerlendirme Türleri.....	310
15.4. Konuşma Becerisini Puanlama Türleri	312
15.5. Sonuç	318
15.6. Kaynakça	319
Yazarlar Hakkında.....	321

ÇİZELGELER LİSTESİ

1. BÖLÜM

Çizelge 1. Hazırlıksız ve Hazırlıklı Konuşma.....	3
Çizelge 2. Konuşur ve Yazar Arasındaki Farklılıklar	9

3. BÖLÜM

Çizelge 1. Werlich'in (1982) Söylem/Tür Sınıflaması	52

10. BÖLÜM

Çizelge 1. Konuşma Tasarım Süreci.....	193
Çizelge 2. Konuşma Amaçlarına Uygun Düzenleme Desenleri.....	201

11. BÖLÜM

Çizelge 1. Temel Konuşma Becerisi Dereceli Puanlama Anahtarı.....	217
Çizelge 2. Konuşma Becerisine İlişkin Öz Değerlendirme Örneği.....	219
Çizelge 3. Öz Değerlendirmeye Dönük Konuşma Günlüğü.....	220
Çizelge 4. İletişimsel Görevlere Dayalı Bir Etkinlik Örneği	222
Çizelge 5. Etkinlik Örnekleri	225

14. BÖLÜM

Çizelge 1. Geribildirim Sınıflandırması	286

15. BÖLÜM

Çizelge 1. Bütüncül Ölçme Yöntemi Örneği.....	314
Çizelge 2. Çözümsel Ölçme Yöntemi Örneği	315
Çizelge 3. Konuşma Becerisi Kontrol Listesi	317

ÇİZİMLER LİSTESİ

1. BÖLÜM

Çizim 1. Konuşmanın Üretimsel Görünümleri	7
Çizim 2. Konuşmanın Sosyal Görünümleri.....	7
Çizim 3. Bilgi Olarak Konuşma ve Beceri Olarak Konuşma	8

2. BÖLÜM

Çizim 1. Fromkin'in (1971) Konuşma Modeli	23
Çizim 2. Garrett (1975) Konuşma Üretimi Modeli.....	25
Çizim 3. "Bazı yüzücüler dalar" Tümcesinin Üretiminden Bir An	28
Çizim 4. Levelt'in (1989) Konuşma Modeli	31
Çizim 5. Levelt'e (1989) Göre Sözcüksel Girdinin Sunumu.....	33

Çizim 6. Levelt'in (1999) Geliştirilmiş Konuşma Modeli	34
Çizim 7. Bock ve Levelt'in (1994) Konuşma Modeli	37

3. BÖLÜM

Çizim 1. Konuşma Üretimi Süreci	45

5. BÖLÜM

Çizim 1. Konuşmanın Duyuşsal Nitelikleri	90
Çizim 2. Duyuşsal Nitelikler ile Konuşma Başarımı Arasındaki İlişki	100

6. BÖLÜM

Çizim 1. İletişimin Etki Oranları.....	106
Çizim 2. Sözsüz İletişim Türleri	108
Çizim 3. İlişki Türüne Göre Boşluk Aralıkları	112

8. BÖLÜM

Çizim 1. Konuşma Eğitimi Yöntem Teknik ve Stratejileri	138

11. BÖLÜM

Çizim 1. Konuşma Eğitimi Döngüsü	214
Çizim 2. Dil Öğrenme Etkinliklerinin Dört Temel Bileşeni	221
Çizim 3. Görev Temelli Öğrenme Çerçevesinin Bileşenleri	223

14. BÖLÜM

Çizim 1. Öğrenmeyi Geliştirmeye Dönük Geribildirim Modeli.....	290
Çizim 2. Üç Düzeyli Akran Geribildirimi Yönergesi.....	295
Çizim 3. Nitelikli Geribildirim Özellikleri	299

15. BÖLÜM

Çizim 1. Konuşma Becerisi Yetkinlik Alanları	306
Çizim 2. Konuşma Becerisi Akademik Alan Bilgileri	310

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1. Konuşma Üretiminde Temel Fiziksel Bileşenler.....	57
Görsel 2. Gırtlak Üstü Konuşma Organları	61
Görsel 3. Yutak.....	63

1. BÖLÜM

KONUŞMA EĞİTİMİNDE TEMEL KAVRAMLAR

Yasemin ASLAN - Pamukkale Üniversitesi

Derya YAYLI - Pamukkale Üniversitesi

1.1. Giriş

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özellik bir iletişim aracı olan dile sahip olmasıdır. İnsan dilini diğer canlıların iletişiminden ayıran ise çift eklemli yapısıdır (Kıran ve Kıran 2013). Dil olmadan da iletişim kurulabilse de bir dile sahip olmak insanın iletişim kurmasını kolaylaştırmıştır.

İletişim, kısaca bilgi gönderme ve alma; düşünce ve deneyimleri paylaşma eylemi olarak tanımlanabilir. İnsanlar iletişim kurmak için farklı yollar ve araçlar da kullanmışlardır ancak konuşma ana iletişim araçlarındandır. Sever'e (2004) göre konuşma duygu, düşünce tasarımı ve isteklerin sözle bildirilmesidir Florez'e (1997) göre konuşma, bilgiyi üretmeyi, almayı ve işlemeyi içeren bir anlam oluşturma sürecidir. Sözlü bir metin oluşturma yolu olarak görülen konuşma edimi (Ülper, 2018), kişinin duygu ve düşüncelerini sözle bildirmesidir (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 2005) ve aynı zamanda düşünme ve öğrenmenin ayrılmaz bir parçasıdır. Sese dayalı bir beceri olmasından dolayı konuşma, konuşurun sesini kullanması, sesinin niteliklerini bilmesi yardımıyla duygu ve düşünceleri aktarmada etkili bir beceri olarak görülmelidir. Bu durumda etkili bir konuşur konuşmasının niteliğini etkilediği için ses özelliklerine dikkat eder. Ses, konuşmanın oluşmasında temel öğelerden biri olsa da diğer bileşenlerden bağımsız değildir. Grabe ve Kaplan (1996) tarafından üretilen yazılı metin yapılandırma modelinde *dilbilgisel, işlevsel ve biçimsel* boyutlara dikkat çekilmiştir. Bu boyutlar konuşma metni üretme açısından da geçerli görülebilir (Ülper, 2018). Konuşmayı oluşturan ya da birlikte gerçekleştiklerinde konuşmayı başarılı kılan etmenleri de Bozkurt (2017, s.943) şöyle sıralar:

- Fizyolojik ve fiziksel bileşenler (dilin beyindeki yapısını ve konuşma organlarının işleyişi)

- Bilişsel işlemler (Ansiklopedik, kültürel ve deneysel ön bilgiler; kavramlaştırma; bellek; düşünce üretme, karar alma, sorun çözme, anlama vb.)
- Dilsel bileşenler (sesbilimsel, sözdizimsel, anlamsal ve edimsel anlama/kullanma)
- Ruhsal etmenler (kaygı, gerilim, özyeterlik algısı, önyargı, ruhsal kaynaklı konuşma bozuklukları vb.)

Yukarıda belirtilen boyutlar ve etmenler kitabın diğer bölümlerinde ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Bu bölümde, konuşma eğitiminin temel kavramlarına değinmek için sırasıyla *sözlü iletişim türleri, sözlü metin ile yazılı metin arasındaki farklar, konuşur ve yazar arasındaki farklar, iyi bir konuşurun özellikleri, konuşma becerisi görünümleri, söz ve diksiyon terimleri, Türkçe Öğretim Programında konuşma eğitimi ve ders kitaplarında konuşma eğitimi* başlıklarına yer verilecektir.

1.2. Sözlü İletişim Türleri

Sözlü iletişim farklı biçimlerde gerçekleştirilir (Korkut, 2016, s.200):

Katılımcı sayısı açısından;

- bir konuda kesintisiz konuşma (konferans, basın açıklaması, ders, vb.)
- bir tek alıcıyla söz alma ve verme yoluyla gerçekleşen konuşma (karşılıklı konuşma, mülakat, iş görüşmesi, vb.)
- birçok kişinin katılımıyla gerçekleşen konuşma (münazara, panel, etkileşim içeren ders, vb.)

İletişim koşulları açısından;

- yüz yüze ya da uzaktan konuşma
- eşzamanlı ya da artzamanlı konuşma

Söylem oluşturma açısından;

- hazırlıksız (önceden planlanmamış) konuşma
- hazırlıklı (önceden planlanmış) konuşma

Korkut'un (2016) yukarıda belirttiği konuşma türleri, konuşma eğitiminin kazanımlarının düzenlenmesi için ışık tutucu niteliktedir. Türkçe derslerinde yer verilen konuşma etkinlikleri çoğunlukla söylem oluşturma açısından, yani konuşmanın hazırlıklı ya da hazırlıksız olması açısından ele alınmaktadır. Günlük konuşma genellikle doğrudan ve kendiliğinden gerçekleşir. Kendiliğinden yani hazırlıksız konuşmanın devinimsel ve etkileşimli bir doğası vardır. Kişiler arası ilişkilerin kurulmasında yaşamsal önemi olduğu gibi, aynı zamanda sorgulama ve düşünce alışverişini de destekler (Brace, Brockhoff, Sparkes ve Tuckey, 2013). Hazırlıklı konuşmalarda insanlar konuştuğları gibi düşünür ve düşüncelerini yan-

sıtırlar. Bu bakımdan konuşma, Korkut'un (2016) da belirttiği gibi hazırlıklı/planlı konuşma ve hazırlıksız/plansız konuşma olmak üzere iki biçimde sınıflandırılabilir. Brace ve diğerleri (2013) hazırlıksız konuşma ve hazırlıklı konuşma arasındaki farklılıkları Çizelge 1'de sıralamıştır.

Çizelge 1. Hazırlıksız ve Hazırlıklı Konuşma

Hazırlıksız konuşma	Hazırlıklı konuşma
Kendiliğindedir ve konuşmacıların düşüdüğü gibi (kadar) hızlıdır.	Ölçülür. Konuşmadan önce bilinçli planlama yapılır.
Gerektiğinde iletişime yardımcı olmak için ses, ses tonu, ritim, vurgu ve bedenin kendiliğinden kullanılmasını içerebilir.	Önceden seçilmiş ve konuşmadan önce denenmiş aletler kullanır.
Tereddütlü olabilir, genellikle ıııııı ve ıııııı gibi doldurucularla kesilir.	Kesin olmakla ilgilidir. Sözcükler ekonomik olmak için seçilebilir ya da izleyicinin gereksinimlerine bağlı olarak açılabilir. (detaylarına inilebilir)
Yineleyici olabilir.	Yinelemeleri bir konuyu örneklemek için kasıtlı olarak kullanır.
Genellikle kopuktur ve yanlış başlangıçlar ve tamamlanmamış tümceler içerebilir.	Düzgün bir konuşma için tam tümcelerin kullanımı amaçlanır.
Çoğunlukla “ve”, “ama” gibi bağlaçlarla bağlanan kısa, basit tümceciklerin kullanımını içerir	Daha karmaşık ve açıklayıcı bir dille daha uzun tümceler kullanılarak iletilir.
Anında araya girebilecek, sorgulayabilecek, yorum yapabilecek ve bunları aynı anda (üst üste) yapabilecek bir kitleye karşı olabilir.	Konuşmacı ve izleyici arasında bir mesafe ile sunulabilir. Konuşma sırası açıktır ve soru istenir.
Genellikle etkileşimlidir. Konuşmacı, izleyicinin tepkilerini anında değerlendirir ve ayarlamalar yapar veya devam edip etmeyeceğine karar verir. Anlam genellikle ortak inşa edilir.	Planlamadan önce izleyicinin bilmesi gerekenleri belirlemek için araştırma yapılmış veya tartışılmıştır. Açık bir şekilde anlam oluşturma sorumluluğu konuşmacıdadır.

Hazırlıksız konuşmalar, sosyal etkileşimi artıran konuşmalardır. Doğası gereği kendiliğinden gerçekleşir ve katılımcılar duygu ve düşüncelerini aynı anda dile getirirler. Tümceler hazırlıklı konuşmalardaki gibi düzenli ve dilbilgisi kurallarına uygun olmadığı gibi tam bir tümce düzeni sağlamayabilir.

1.3. Sözlü Metin ile Yazılı Metin Arasındaki Farklar

Konuşma dili genellikle hazırlıksız, kendiliğinden ve çoğunlukla yüz yüze ortaya çıkar. Sözlü dil sosyal ve kişilerarası durumu anında yansıtan seçimleri ön plana alır. Sözlü dil ve yazı dili keskin bir biçimde birbirinden ayıramaz, ancak birlikte var olur. Carter ve McCarthy (2006, s.11-12) sözlü dil ile yazı dilinin birbirinden ayrıldığı 12 özelliği şöyle sıralar:

1. Konuşma dilinde tümce, yazı dilinde olduğu gibi kolaylıkla tanımlanamayabilir. Yazı dilinde tümceyi tanımlamak, büyük harfle başlaması, tam bir yargı belirtmesi ve sonunda tam bir duraklamayı belirten noktanın bulunması nedeniyle daha kolaydır. Konuşma dilinde ise bir tümceden diğerine geçiş yerine, yeterli iletişimsel birimlerin üretilmesi ve sıralanması daha önemli görünür.
2. Konuşma, tam tümce yerine genellikle yalnızca tek sözcük ya da sözcük öbeğinden oluşan küçük iletişim birimleri ile belirlenir ve bu birimler duraklamalar, nefes alma girişimleri, ses perdesinin düşmesi, yükselmesi ve benzerleri ile ayrılabilir.
3. En küçük iletişim birimi, yükselen ya da düşen bir biçimde sonlanan ve en az bir biçimden oluşan ton birimidir. Bir birimde böyle bir tonlama biçimi yoksa eksik olarak algılanır. Bir ton birimi konuşulan dilde temel dilbilgisi birimi olarak kabul edilebilir, ancak ton birimleri ayrıca sözcük grupları ya da tek sözcük olabilir.
4. Yazılı metinlerdeki karşılıklı konuşmalardan farklı olarak konuşmacıların konuşma sıraları, düzenli ve derli toplu değildir. Konuşmacılar birbirlerinin sözünü keser ya da aynı anda konuşur, bir başkasının sözüne karışır ya da kişilerin konuşma sıraları üst üste gelir. Gerçek bir konuşmanın herhangi bir metni, bir drama senaryosundaki veya bir dil öğrenmek için hazırlanan ders kitabındaki karşılıklı konuşmadan çok daha az düzenlidir.
5. Dinleyiciler yalnızca edilgen alıcılar değildir. Dinleyicilerin geribildirimde bulunduğu “hımmm”, “evet” gibi geri kanal öğeleri ve “tabii” gibi destekleyici yanıtlar vardır.
6. Kullanılmayan ya da tamamlanmamış yapılar olabilir. “Eksik” yapılar nadiren herhangi bir anlama sorununa neden olur. Çoğunlukla başkaları tarafından ortaklaşa tamamlanabilir.
7. Konuşma anında insanlara ve şeylere yapılan gönderimler, çevriyazıyı okuyan bir yabancı için anlaşılmaz olabilir. Konuşmacı, “Şunu çıkar” ve

“Anladın mı?” dediğinde konuşmaya tanık olmadan ya da önemli ölçüde o ana ilişkin açıklayıcı metin olmadan, bir yabancı için “şu” sözcüğünün neyi ifade ettiği, neye karşılık geldiği ya da neyin anlaşılması gerektiği açık değildir.

8. “Yan” tümcecikler belirli bir temel tümceye her zaman açıkça bağlı olmayabilir.
9. Eksilteli tümcelerde sınıflandırması zor olan yapılar ortaya çıkabilir.
10. Eksilti yaygındır. Eksilti, genellikle “zorunlu” olarak kabul edilen sözcükler (bildirim yan tümceciğinde özne gibi) gerekmediğinde ortaya çıkar, çünkü bunlar doğrudan bağlamdan ya da konuşmacılar arasında paylaşılan bilgilerden anlaşılabilir. Konuşmacılar ve dinleyiciler için ‘eksik’ bir sözcük yoktur ve eksilti dediğimiz şey yalın, en az çabayla en çok verim alınan ve yeterli bir iletişim biçimidir. Genellikle yazılı metin, oluşturulduğu yer ve zamandan farklı bir zaman ve yerde okunduğu için daha fazla ayrıntılandırma ve tanımlama gerektirir. Konuşma dilinde yazı diline göre daha çok eksilti yapılıdır.
11. Bazı sözcüklerin dilbilgisi bakımından belirsiz bir durumu vardır. (oo-oooo, şimdi gibi). Örneğin ooooo konuşanın söylenen ya da olan bir şeye tepkisini gösteren ve tek başına ünlemlik bir işleve sahiptir. İşte ve şimdi’nin zamana gönderim yapmak yerine özetin sonunda konuşmanın bir bölümünü kapatma, konuşmanın bir konusunu ya da aşamasını kapatma ve başka bir aşamaya geçme işlevini yerine getiren düzenleme gereği ya da yapısal işlevi olduğu görülür. Şimdi ve *işte*’nin bu kullanımı bir söylem işaretleme kullanımındır. Böyle sık sık kullanılan sözcükler genellikle söylemin bir aşamasını diğerine bağlar ve dilbilgisi, sözcük öbeklerinin, tümceciklerin ve tümcelerin yapısına gönderme yaptığında ‘dilbilgisi’nin dışında kalır. Konuşma sırasında bazı sözcükler kendi anlamlarının ve görevlerinin dışında kullanılabilir. İşte, şimdi, yani, aynen gibi sözcükler konuşma dilinde sıkça kullanılan sözcükler arasındadır. Bu sözcüklerle konuşmacı tümceleri birbirine bağlayabilir, konunun başka bir aşamaya geçmesini sağlayabilir.
12. Konuşma çevriyazılarının bu önemli özelliklerine karşın, dilbilgisi öğelerinin ve yapılarının çoğunluğunun konuşma ve yazma konusunda eşit düzeyde önemli olduğunu anımsamak önemlidir. Konuşma dilinin yazı dilinden farklı olan bu özelliklerine karşın konuşma dili de yazı dilinin bağlı olduğu dilbilgisi kurallarına bağlıdır.